

Тајна гласачке кутије

Центар за развој Србије

Гласати, не гласати?

Полагати возачки, не полагати возачки?

Уписати факултет, не уписати факултет?

Запослити се, не запослити се?

Путовати, не путовати?

Чини ми се да је гласати најлакше,
а повлачи за собом све остало.

Вера Вујасиновић,

студенткиња соло певања

Написао: *проф. др Жарко Требјешанин*

ИЗБОРИ

Шта ме брига!

Када се спомену избори, знам да ће многи, а нарочито млади, само одмахнути руком и са изразом гађења, казати: „Е, немој да ме смараш тим глупостима.“ Дobar део младих не намерава да изађе на изборе. Зашто? Који су типични разлози?

Ево неких карактеристичних одговора: „Разочарана сам политичарима који све обећавају, а онда не ураде ништа“; „Не верујем никоме, сви политичари лажу и обмањују народ зарад својих привилегија и личног добитка“; „Не верујем да ћемо изборима било шта променити набоље“. Као резултат разочарења у промене које нису донеле правду, бољи стандард и виши квалитет живота, јавља се осећање безнађа и беспомоћности, које онда доводи до апатије, гађења и политичке апстиненције. Нарочито млади не виде перспективу у друштву које не брине о њима, где се не цени знање, где нема наде за поштено бављење послом, за напредовање и тако даље.

„Пошто нећу, дакле, неке од ових, користољубивих, властољубивих и корумпираних да помогнем да дође на власт, нећу ни изаћи на изборе и тако ћу их казнити“, размишља апстинент. Изгледа логично. Али, да ли је то баш тако?

Које су стварне последице политичке апстиненције? Да ли су тако збиља кажњени они које апстиненти, свесно или не, желе да казне? Неће бити баш тако, ствари су много сложеније.

Ако ми не гласамо, онда ће **неки други који увек и сасвим сигурно гласају** - добити много већи значај. Својим уздржавањем ми као да смо им поклонили своје гласове. Уколико нпр. половина бирачког тела не изађе, друга половина има дупло већу политичку тежину, односно сваки њихов глас вреди двоструко! Велика апстиненција бирача грађанске, проевропске и продемократске оријентације, који су „згађени прљавом политиком“ управо тим својим чином одустајања од гласања, и нехотице, парадоксално, омогућава баш оно што не жели - да „прљави“, бескрупулозни и примитивни политичари буду на власти.

Ако велика већина грађана није заинтересована да учествује у политици, онда заинтересована, милитантна и добро организована мањина добија огромну и често неконтролисану власт да управља нашим судбинама. Историја сведочи да диктатура најбоље успева тамо где су људи незаинтересовани за политику. Последице масовне политичке апстиненције су веома опасне, погубне за младо демократско друштво. Зато хајде да још једном, док још није касно, добро размислимо: да ли вреди изаћи на изборе?

Чињеница је да су готово сви политичари властољубиви и да су склони обмањивању. Сви лажу, али **не подједнако**. И ту је „квака“. Ми на изборима **не бирамо идеалне** политичаре (поштене, искрене итд.), већ само **најбоље** од постојећих. Није, дакле, свеједно ко ће бити на власти: они који се, уз посртања, боре за демократско, уљудно друштво и правну државу или они који коче промене и настоје да нас врате у оно старо, затворено, недемократско, сиромашно и изоловано друштво и полицијску државу. Штавише, ако се и ми укључимо у процес гласања, ми почињемо да постављамо правила игре и подижемо ниво политичке културе.

Још нешто важно ваља имати у виду: ми не бирамо између овог садашњег друштвеног стања и друштва благастања, већ настојимо да својим гласом поправимо постојеће што више је могуће, да учинимо макар и мали корак напред.

А бољи су, несумњиво, и мали помаци у напред, него суноврат у назад у беду, изолацију и несигурност. Ти кораци нас приближавају друштву у каквом желимо да живимо. ■

Кад мало размислим,
боље да
ГЛАСАМ

Написао: **мр Лазар Марићевић**

Колико год мислили да нас ова прича, у вези са изборима и гласањем, не интересује она утиче на цео наш свет. Да, знам. Колико пута чујемо: сами се сналазимо, интересује ме посао, зарада, да лепо живим и да се проведем, евентуално да отпутујем негде, да завршим неку школу, политика је досадна... Звучи као истина.

Занимљиво је да су и они други, који кажу да је гласање важно, у праву. С обзиром на то ја бих још једном да се запитам и са вама направим договор. Ево шта сам смислио. За почетак, да видимо шта је то могућност избора. Хеј, па ми имамо могућност избора, а неки то немају. Штавише у многим земљама на свету грађани немају могућност правог избора, тамо су на власти људи који малтретирају свој народ на различите начине. Тамо људи живе у беди. И ми смо живели у сличном систему, али смо гласањем 2000. године променили ток историје.

А за шта се то сада гласа? Кога бирамо?

Прво, бирам да ме нико не дира. Извињавам се, али то ми је јако важно. Хоћу да се поштују моја људска права, а не да ме неко тера да радим било шта што ми штети. Нико. Једноставно нећу! Пустите ме, молим вас, на миру. Све оне речи забране, немогућности и изолације су, у ствари, досадне. Ко то нуди њега бих казнио на изборима. Но, ово су опет уопштене приче. Хајде да им додамо аргументе по главним питањима живота и будућности уопште.

Економија и запослење

Без демократије нема тржишне привреде, конкуренције, довољно радних места, плата, сигурности, штедње. Да заиста, ако нема демократије онда постоје само монополи, и то монополи малог броја људи, који не морају да буду способни. Морају само да слушају свог господара, попут керовца. А господар им даје масне оброке. Ти ћеш да увозиш нафту, ти ћеш да будеш банкар, ти уметник, ти полицајац, ти криминалац и тако даље. А где смо ту ми, ти и ја? Ми животаримо, мучимо се радећи за неку ситну плату и не можемо да се бунимо. Хајде, ипак да видимо, која странка нуди могућност и перспективу, да ли имају способне људе и шта су до сада показали. Нико није идеалан, али да видимо шта нуде. >

Школовање

Без улагања у школство нема будућности. Није битно да ли ћемо да завршимо факултет или средњу школу. Школа треба да нам пружи знања да бисмо на основу тога сами могли да одлучимо шта ћемо даље. Размислимо ко прича о школству, на који начин и шта нуди. Да ли је то реално? Размишљајмо.

Здравство и социјална обезбеђеност

Када сам био млађи нисам много о овоме размишљао, а неки моји пријатељи јесу. Морали су. Како сам старији и ја сам почео да размишљам шта доноси будућност. Важно ми је да могу да се лечим, да се лече моји родитељи, ако се, не дај боже разболимо. И онда се питам од чега ћемо живети када одемо у пензију. Да ли је моје улагање сигурно, да ли ћу имати пензију. И мени то делује далеко, али никад се не зна. Шта кажу странке? Чиме гарантују да ће тако бити?

Заштита околине познатија као екологија

Када немаш за пристојан живот, онда се не бринеш за ову тему. Тако кажу неки научници који проучавају људске мотиве. Питања екологије се у овој земљи нису постављала до пре неколико година. Некада људи нису смели да се буне због загађења у Панчеву или Бору. Како је данас? Бар можемо да се бунимо, а ако нас има више у демократији можемо и да се изборимо јер можемо да гласамо и да натерамо политичаре да мисле и раде на томе.

Спољна политика

Волео бих да кад отпутујем негде, ван земље, да сви знају да је Србија модерна и демократска држава, а да смо ми паметни људи. То да смо паметни јесте чињеница. А волео бих и да нас виде као модерне и напредне грађане. То се зове добра спољна политика. А она нуди отварање према свету, стварање пријатељстава, гради позитиван имиџ земље. Која странка то овде нуди? Како ће то да уради?

Љубав и срећа

Чезнем за срећеним животом. И није то нешто много. Чезнем да се школујем, да радим, имам добар стан, пристојна кола. Добро, ја бих волео

„Кључно је да ако ја не урадим нешто, урадиће неко други, а ја ћу бити само посматрач. Гласаћу јер желим да активно стварам своју будућност.“

Дамјан Богуновић,
студент
политикологије

нека мало боља. То сам некада могао да сањам. Сада можда успем то и да остварим. Да, и љубав ми треба, у кругу породице са децом којој ћу моћи да пружим нормалан живот. Када имам могућност да бирам, онда могу и да се надам да ћу изабрати боље. У супротном, морам да бринем само о пуком преживљавању.

Брига за младе

О мојој генерацији држава није бринула. Када смо гласали пре 17 година, надајући се добром, нисмо очекивали да ће зло да победи. Да нас истера из земље, нас неколико стотина хиљада, да нас тера да ратујемо и гинемо без циљева, да нас затвори у колективни логор, да нам узме срећу и младост. Нису успели да нам униште наду. Не бих волео да се то понови. Брига за младе је тежак и одговоран посао. Ко шта нуди младима? Или боље, ко је показао да брине о младима?

Ма да. Ја ћу ипак да гласам, желим да изаберем лепшу будућност. Оно што ми се код избора највише свиђа, јесте да ја бирам. Нико ништа не може да ми каже или да ме натера. Сам одлучујем. А и ви, драги моји, сами просудите. ■

Свима који
су добили право гласа:

„Не знам да ли знате да као пунолетни грађани имате обавезу да плаћате народне посланике? Када је већ тако, могли бисте да искористите своје право да их бирате.

Не наговарам вас да се бавите политиком, али одређени ниво политичког интересовања је добро дошао. Не занима ме за кога ћете гласати, али бих волео да као слободни грађани изађете на изборе и гласате по сопственој савести и у складу са својим политичким уверењима. Демократија у нашој земљи још није пунолетна, ви јесте. Волео бих, овом приликом, да вас подсетим да ћете следећу прилику имати тек 2011. До тада ћете кусати супу у чијем кувању нисте хтели да учествујете.“

Са поштовањем,
Никола Ђуричко, глумац

ПС. Да је моја генерација деведесет друге имала право гласа, и одређени ниво политичке свести, ствари би сада можда биле другачије.

„Ја гласам да бих променио однос државе према спорту, ви гласајте за оно што је вама битно!“

Данило Дача Икодиновић, спортиста

Демократија.

Да ли се то мене тиче?

Написао:
др Слободан Марковић

Демократија је у изворном значењу владавина народа. Најчешће је то владавина представника које народ бира на изборима већином гласова. Без гласања, дакле, нема демократије. На изборима су важни гласови само оних који изађу и гласају. Извршна и законодавна власт се у демократијама образује после избора макар излазност била и веома мала. **Зато они који не гласају дају могућност мањини да дође на власт!** На пример, ако на изборе изађе само 40% уписаних бирача онда странка која освоји мање од 20% гласова свих грађана Србије који имају право гласа, добије апсолутну власт. То значи да сваки пети грађанин одлучује ко ће бити на власти. Зато размисли о питању које је пред тобом: Да ли би те погодило да представници једне петине грађана изаберу посланике који ће да управљају твојом судбином у наредне четири године?

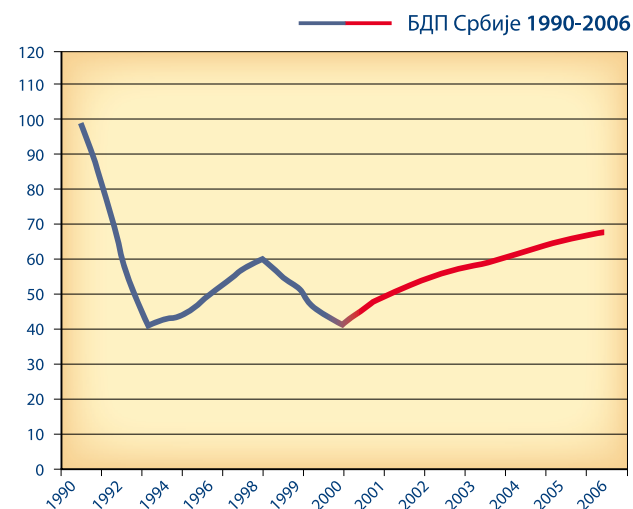
Данас је опште право гласа пунолетних грађана минималан услов за постојање демократије. Али, право гласа није довољан услов за истинску демократију. Потребно је да постоји и слобода медија, независно судство, подела власти и поштовање људских права. Зато можемо да говоримо о две врсте демократија. У многим земљама демократија се своди на пуко право гласа, то су тзв. изборне демократије. У другима се поштују и људска права и слободе. Према степену слобода, данас државе у свету могу да се поделе на земље либералне демократије, земље нелибералне демократије и диктатуре. У земљама либералне демократије, по правилу, економија стоји знатно боље него у земљама нелибералне демократије или у диктатурама. Србија је као земља нелибералне демократије од 1990. до 2000. доживљавала постојано економско пропадање.

На простору бивше Југославије и Србије, демократски и слободни избори нису организовани од 1927. до 2000. Иако је демократија у Србију дошла гласањем, грађани су морали своје гласове да одбране и на улици, у октобру 2000, а први поштени избори су одржани три месеца касније у децембру 2000. године. Увођење либералне демократије у Србију пратио је и економски развој земље.

Занимљиво је да се тај однос између либералне демократије и економског напретка може пратити на примеру Србије. За ту прилику ћемо искористити најважнији економски показатељ – бруто домаћи производ (БДП) и видети како је економија пропадала до 2000. године.

Као што се види, на графикону, победом либералне демократије кривуља пада претворила се у кривуљу раста. **Да ли желиш да Србија настави да тоне као до 2000. године или да расте?**

Ако желиш да Србија расте и развија се, мораш да учиниш мали напор и да 21. јануара изађеш на изборе.

Пре избора све странке добијају податке од агенција за истраживање јавног мњења о томе које ће све групе изаћи на изборе. Ако агенције јаве да већина младих неће да изађе на изборе, а већина, на пример, пензионера хоће, онда странке у кампањи морају да обећавају боље услове, пре свега, пензионерима јер су они бирачко тело на које могу да рачунају. **Ако желиш боље услове за младе мораш да учествујеш у изборном процесу.**

Одговор на питање постављено на почетку, изгледа да није тежак. **Демократија ме се тиче уколико желим бољи живот. Зато размисли и гласај на изборима 2007. ■**

Изразиш!

Одличан избор. Ево како

Написао: **Драган Добрашиновић**

Добро, није баш лако преломити. Сада, када знаш да изразиш на изборе... Можда изразиш, а можда не? Још није сигурно!?

Чекај, неко ти је рекао да је паметније да ћутиш и да се не мешаш у свој живот. И да политичари возе своју трку и није твоје да се у то уплићеш. И тако је свеједно, сви су они исти и мисле само на себе и своје пријатеље? И да је тако свуда у свету, па не може бити другачије ни код нас? И да то, у ствари, све сређују тајне службе, а ови што гласају немају појма, само се бламирају, чиста наива. А ти у ту причу верујеш?

Е, паметан је тај што ти је то рекао. А и образован је прилично. Сигурно пуно чита. Да се кладимо да може у три ујутру да ти наброји десет певачица које су у последњих месец дана уградиле силиконе. И две које размишљају да их скину, јер природно је природно. И није то све, познаје он и друге области. Ето, учио је он, још у школи, сећа се као да је јуче било. Земља је округла, лажу они за корњаче, па они фараони по Египту што су градили оне... како беше... да, пирамиде. Има и онај што му је неко воће пало на главу, па је нешто открио. Вероватно уме да реши добро укрштеницу: ауто ознака за Београд два слова, види слику, упиши МП...

Чекај, кажеш да те нисам добро разумео. Ти, у ствари, сигурно изразиш на изборе, само ти није најјасније за шта се то баш тачно гласа. Брине те да ли ћеш умети да урадиш све како треба, не знаш баш добро та

изборна правила: како се пријављујеш, где да гласаш, шта заокружујеш. То је проблем? Ма опусти се, није то ништа страшно. Ево шта је за гласање најважније.

На парламентарним изборима, који су, то знаш, расписани за 21. јануар 2007. године бирају се народни посланици, њих 250 из целе Србије. Посланици се бирају на основу листа које предложи политичке странке, страначке коалиције, друге политичке организације и групе грађана, а које је потврдила и прогласила Републичка изборна комисија. Посланички мандати се расподељују сразмерно броју добијених гласова. Грађани бирају посланике на основу слободног, општег, једнаког и непосредног изборног права, тајним гласањем. Нико нема право да те, по било ком основу, спречава или приморава да гласаш, да те позива на одговорност због гласања и да од тебе тражи да се изјасниш коме је отишао твој глас. Право да бира и да буде биран за посланика има сваки држављанин Републике Србије старији од 18 година, који је пословно способан. Видиш, сад гласаш, а већ на следећим изборима можеш и да се кандидујеш. Могло је то и сад, али добро, нека их мало ови старији, нека покажу шта знају.

А сад нешто о самом гласању и о оном што му непосредно претходи. Дешава се да један број грађана није уписан у бирачки списак, који се, иначе, води у општини. Због тога, не би било лоше да прошеташ до своје >

општине и погледаш да ли си у бирачком списку. Ако јеси, добро је, а ако ниси, поднеси општинској изборној комисији захтев за упис. Ово је важно, јер право да гласају могу да остваре само они који су уписани у бирачки списак.

Најкасније пет дана пре избора добићеш обавештење о дану и времену одржавања, са бројем и адресом бирачког места на коме можеш да гласаш и бројем под којим је твоје име уписано у извод из бирачког списка. Уколико се деси да не добијеш обавештење, највероватније је у питању грешка и то ни на који начин не утиче на твоје бирачко право. Дакле, и ако не добијеш позив, на дан гласања, са личним документима, изађи на бирачко место. Ако ти није познато које је то место, распитај се код комшија и нећеш погрешити.

И онда, недеља, **21. јануар 2007. године. Дан избора.** Наспавај се добро и немој да журиш, глас се од 07:00 до 20:00 часова. Није то мало времена. Кад дођеш до бирачког места, најпре ћеш бирачком одбору рећи своје име и презиме и предати обавештење о гласању, како би те лакше пронашли у списку. Онда покажеш личну карту или неку другу исправу (пасош, возачку дозволу). Тиме доказујеш свој идентитет. Мислим, овај, грађанско-правни. Онда неко од чланова бирачког одбора заокружи редни број испред твог имена у изводу из бирачког списка, ти се потпишеш, а он ти објасни начин гласања. У ствари, каже ти да ће ти специјалним спрејом, невидљивом голом оку, обележити кажипрст десне руке, како не би могао да гласаш на још неком месту. Кажу да је тај спреј нешкодљив. Мене су до сада више пута њиме „обележавали“ и нисам приметио да ми је од тога лоше. Затим преузимаш гласачки листић и одлазиш из паравана. Погледај добро гласачки листић. На њему су, иза редних бројева, називи изборних листа, са личним именом првог кандидата са листе. Гласаш тако што заокружујеш редни број испред једне изборне листе.

Рећи ћу ти још само ово. Размисли још једном добро, тамо, иза паравана, пре него што заокружиш број испред назива једне од понуђених листа. Твој глас је важан за твоју будућност и будућност оних до којих ти је стало. Следећи парламентарни избори су тек за четири године и није добро погрешити на тако дуг рок. Зато, изабери паметно.

Ето, то је то. Видимо се на гласању.

„По први пут имам осећај да могу да променим нешто. Гласам по својој савести надајући се да ћемо живети у правом демократском друштву.“

Мина Лазаревић,
студенткиња
политикологије

Издавач
Центар за развој Србије
www.razvojsrbije.org.yu

За издавача
Мр Лазар Марићевић

Уредници
Мр Лазар Марићевић
Мр Милош Ђајић

Рецензент
Проф. др Чедомир Чупић

Дизајн
Игор Црнатовић

Захваљујемо се на
уступљеним фотографијама:
Ватерполо савезу Србије
(стр. 9) и **продуцентској кући**
„Адреналин“ (стр. 8)

Фотографије
(к2, к3, стр. 4, 7, 12 и 15)
Марко Кецман
www.axelfoto.com

Припрема и штампа
Досије, Београд

ISBN 978-86-85161-03-2

Тираж
10.000

Тајна гласачке кутије

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
342.8(035.053.6)

ТАЈНА гласачке кутије / [уредници
Лазар Марићевић, Милош Ђајић].
– Београд : Центар за развој Србије,
2007 (Београд : Досије). – 16 стр. :
фотогр. ; 21 cm
Тираж 10.000.
ISBN 978-86-85161-03-2
COBISS.SR-ID 136998412

Публикацију „Тајна гласачке кутије“, као део кампање за излазак на изборе 21. јануара 2007. године, припремиле су три невладине, нестраначке и непрофитне организације:

Центар за развој Србије (www.razvojsrbije.org.yu) је организација чији је циљ демократски, економски и културни напредак Србије. Активности Центра су усмерене на промоцију демократских вредности, изградњу и јачање институција демократског друштва, унапређење заштите људских права и поспешивање развоја тржишне привреде и предузетништва као основних елемената за привредни развој. На тај начин се повезују и остварују политичке и економске слободе грађана које представљају простор у коме појединац, заштићен од присиле, може сам да бира врсту, садржај и облик своје активности, не угрожавајући друге, а радећи на добробит целе заједнице.

Београдски фонд за политичку изузетност (www.bfpe.org) је основан са циљем да допринесе изградњи и континуираном развоју демократски оријентисане политичке елите (у парламенту, политичким партијама и институцијама на националном, регионалном и локалном нивоу), али и лидера у другим сегментима плуралистичког друштва. Основна улога Београдског фонда је да политичкој елити омогући стицање додатних знања и вештина неопходних за демократску трансформацију друштва и за приступање европским и евро-атлантским структурама. Посебна пажња посвећена је даљем развоју сарадње у региону југоисточне Европе како би се допринело јачању регионалне стабилности, сигурности и демократског потенцијала.

Центар модерних вештина (www.cmv.org.yu) се бави политичким и грађанским образовањем, развојем политичке културе и дијалога, припремом младих за учешће у развоју цивилног друштва у Србији, организује политичке и социјалне студијске програме, успоставља и развија сарадњу са сличним организацијама. Тиме пружа свој допринос јачању процеса демократизације и подстиче ентузијазам младе генерације за политичке теме и преузимање одговорности за дешавања у друштву. Окренут је свима онима који у себи осећају снагу да се укључе у јавни живот и имају потребу да то ураде на најбољи могући начин.

Тајна
гласачке
кутије

